

Şamanizm'e arkeolojik bir bakış

Sibirya'nın uçsuz bucaksız topraklarında dünün, yaşanılanın ama hiç de yitip gitmeyenine peşine düşmek her arkeoloğun büyük hayali olsa gerek. Şimdiye değin Şamanizm'i antropolojik, tarihsel ve dinsel çalışmalar çatısı altında inceleyen araştırmacıların kitaplarını okuduk. Şimdiyse Şamanizm'i arkeolojik buluntular eşliğinde okuma fırsatına erişiyoruz. Türklerin kadim dini Şamanizm Türk'e dair önemli birçok kültürel bilgiyi fısıldıyor bizlere. Pekî, Şamanizm'i Güney Sibirya havzasını adımlayarak incelemek istesek nasıl bir çalışma çıkarırdı ortaya? İşte bu sorunun yanıtı **YKY**'den çıkan "Güney Sibirya Arkeolojisi ve Şamanizm" kitabıyla ete kemiğe bürünüyor. Arkeoloji disiplinine önemli bir katkı sunan söz konusu kitap, "Güney Sibirya Arkeolojisi, Çin Kaynakları Açısından Güney Sibirya Kültürleri, Güney Sibirya'da Erken İnançlar, Güney Sibirya Şamanizmi ve Güney Sibirya Şamanizmi'nde Kült Objeleri" adlarını taşıyan beş farklı bölümden oluşuyor. Çin kaynaklarında tarih yazıcılığı ve Çin Hanedanlarına ait resmi tarih kitaplarının da incelendiği çalışmada kült kavramı ile de sıklıkla karşılaşı-

yoruz. Atalar kültü, kutsal yer ve su kültü, ateş kültü, geyik ve güneş kültü bunlardan bazıları. Toplumlar için kutsal olarak addedilen ve zamanla çevresinde çeşitli ritüellerin de yaratıldığı kültler, insanın tabiat ile olan ilişkisine kutsiyet zırhı büründürmesi ile ilişkilendirilebilir. Bugün yerin kulağı var derken sözünü ettiğimiz yerler, bayram günlerinde ziyaret edilen büyüklerin mezarları, köylerde hâlâ geçerliliğini koruyan ateşin su ile söndürülmemesi geleneği gibi birçok ritüelin çıkış noktası Şamanist inanç sistemine dayandırılabilir. Şaman sözcüğünün etimolojisinin de yer aldığı eser, görseller bakımından da oldukça doyurucu nitelikte.

Yazar, Neolitik Çağ'dan Ortaçağ'a uzanan Güney Sibirya kültürlerini ve inançlarını titiz bir şekilde ele almış ve kronolojik sırayı da ihmal etmemiş. Sözünü ettiğimiz kültleri, arkeolojik bulgular ve yerel halka ait etnografik veriler eşliğinde karşılaştırmalı olarak incelemiştir.

Kitabın arka kapağında yer alan: "Sibirya'da zaman farklı işler; akıp giden yüzyılların orada pek de önemi yoktur. Bu büyük kara parçasında toprak gibi, su gibi, zaman da adeta donmuşdur. Süregelen yoğun "kültürel de-

vamlık" içinde çağların ayırımına varmak, tarihin akışını izlemek son derece güçtür. Ağır aksak işleyen bu tarihsel zamanı aydınlatacak ve onu yeniden okunur hale getirecek kilit sözcük ise ŞAMANİZM'dir." paragrafi okurlara, uzun zamandır büyük bir merakla takip edilen Şamanizm ile ilgili önemli ip uçları sunuyor. Çünkü, kimi olumsuz durumların ve sapkın inanç sistemlerinin, hain cemaat yapılanmalarının ülkemizi kemirdiği günümüzde karanlığımızı aydınlatacak fikirlerle sığınmaya ihtiyacımız var. Aydınlığın meşalesini elinde tutan Türklerin, Ergenekon'dan çıkarken ellerinde tuttıkları bengu aydınlık kaynağı da aslında Şamanizm'den başkası değildi.

Yer yüzünün en kadim inanç sistemi olarak nitelendirilebileceğimiz Şamanizm, Ural-Altay halklarının bir anlamda ortak bilinçaltıdır. Duvarımızdaki nazarlık, aynadaki suretimize dair inanmalarımız ve hatta atasözlerimiz de bunun güzel yansımalarıdır. İşte hayatımıza tezahür etmiş olan Şamanizm'i ve ona dair arkeolojik buluntuları okumak, okurken de kendimize doğru bir yolculuğa çıkmak için bu çalışmaya raflarımızda ve belleğimizde mutlaka yer açmalıyız...

Güney Sibirya Arkeolojisi ve Şamanizm

Sergen Çirkin

YKY

480 Sayfa

ISBN 978-9953-0-0000-0